

Sygn. akt I.Ca 590/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Cezary Olszewski (spr.)
Sędziowie	SO Elżbieta Iwona Cembrowicz SO Antoni Czeszkiewicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2015 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) S.A. z siedzibą w L.

z udziałem T. G. , D. G. i (...)w O.

o zasiedzenie

na skutek apelacji uczestników postępowania T. G. i D. G.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Olecku

z dnia 24 czerwca 2015r., sygn. akt I Ns 2668/13

p o s t a n a w i a:

I. Oddalić apelację.

II. Zasądzić od uczestników postępowania T. G. i D. G. na rzecz wnioskodawcy (...) S.A. z siedzibą w L. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem kosztów zastępstwa prawnego przed sądem drugiej instancji.

SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSO Cezary Olszewski SSO Antoni Czeszkiewicz

Sygn. akt: I. Ca. 590/15

UZASADNIENIE

(...) S.A w L. wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie, że:

1) poprzednik prawny wnioskodawcy (...) Sp. z o.o. z dniem 23 maja 2010 roku zasiedział służebność przesyłu polegającą na prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej, na którą składa się działka o nr (...) położona w miejscowości Ś. w zakresie posadowienia na tej działce odcinka napowietrznej linii (...) (...) wraz z dwoma stanowiskami słupowymi, prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym

do eksploatacji linii elektroenergetycznej wraz ze słupami, prawie nieodpłatnego każdorazowego usunięcia awarii, dokonywania konserwacji, wycinek drzew, remontów, modernizacji oraz przebudowy urządzeń, jak też prawie nieograniczonego i nieodpłatnego dostępu do urządzeń elektroenergetycznych poprzez prawo wjazdu odpowiednim sprzętem i wejścia do służebności na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...) IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), będącej własnością T. i D. G.,

2) wnioskodawca (...) Sp. z o.o. z dniem 5 grudnia 2010 roku zasiedział służebność przesyłu polegającą na prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej, na którą składa się działka o nr (...) położona w miejscowości Ś. w zakresie posadowienia na tej działce odcinka napowietrznej linii (...)wraz ze stanowiskiem słupowym, prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji linii elektroenergetycznej wraz ze słupami, prawie nieodpłatnego każdorazowego usunięcia awarii, dokonywania konserwacji, wycinek drzew, remontów, modernizacji oraz przebudowy urządzeń, jak też prawie nieograniczonego i nieodpłatnego dostępu do urządzeń elektroenergetycznych poprzez prawo wjazdu odpowiednim sprzętem i wejścia do służebności na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...) IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), będącej własnością T. i D. G..

W odpowiedzi na wniosek, uczestnicy postępowania T. i D. małżonkowie G. oraz Agencja Nieruchomości Rolnych wnieśli o jego oddalenie w całości i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania.

W piśmie procesowym z dnia 27 listopada 2013 roku wnioskodawca cofnął wniosek w zakresie stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu w zakresie linii (...), przyznając, iż odcinek nie jest eksploatowany. Jednak uczestnicy postępowania nie wyrazili zgody na cofnięcie wniosku w powyższym zakresie.

Postanowieniem z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie o sygn. akt: I. Ns. 2668/13 Sąd Rejonowy w (...) I Wydział Cywilny stwierdził, że poprzednik wnioskodawcy (...) S.A. w (...) Sp. z o.o. w B. z dniem 23 maja 2010 roku zasiedział służebność przesyłu polegającą na prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej, na którą składa się działka o numerze (...) położona w miejscowości Ś. w zakresie posadowienia na działce (...) odcinka napowietrznej linii (...) (...)wraz z dwoma stanowiskami słupowymi, prawie nieodpłatnego korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji linii elektroenergetycznej wraz ze słupami, prawie nieodpłatnego każdorazowego usunięcia awarii, dokonywania konserwacji, wycinek drzew, remontów, modernizacji oraz przebudowy urządzeń, jak też prawie nieograniczonego i nieodpłatnego dostępu do urządzeń elektroenergetycznych poprzez prawo wjazdu odpowiednim sprzętem i wejścia do służebności na nieruchomości, na którą składa się działka o numerze (...) położonej w miejscowości Ś., dla której Sąd Rejonowy w (...) IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), będącej własnością uczestników T. G. i D. G. - o przebiegu szczegółowo określonym w opinii biegłego sądowego z zakresu geodezji i kartografii R. W. (zgodnie z mapą sytuacyjno – wysokościową stanowiącą integralną część postanowienia) (pkt 1); oddalił wniosek w pozostałym zakresie (pkt 2), uznał, że koszty postępowania zainteresowani ponoszą w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie (pkt 3), zasądził od wnioskodawcy (...) S.A. z siedzibą w L. oraz solidarnie od uczestników T. G. i D. G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w (...) kwoty po 710,68 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i prawne:

Nieruchomość, na której przebiega odcinek linii elektroenergetycznej (...) (...)i (...)pierwotnie stanowiła własność Skarbu Państwa. Decyzją nr (...) Wojewody (...) z dnia 27 listopada 1992 roku nieruchomość składająca się m. in. z działki nr (...) została przekazana do zasobów (...). Następnie działka nr (...) została podzielona m. in. na działki o nr (...), a następnie działkę nr (...) dnia 30 lipca 1998 roku podzielono na działki o nr (...). W 1990 roku działka znajdowała się na terenie(...)Ś..

Uczestnicy postępowania T. i D. małżonkowie G. dnia 28 września 2012 r. nabyli nieruchomość gruntową o powierzchni 0,4837 ha, składającej się z działek o numerach geodezyjnych (...), położonej w Ś., gmina O., dla której Sąd Rejonowy w (...) IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Na działce nr (...) posadowiony jest fragment linii napowietrznej (...) O. – C. odgałęzienie od stacji transformatorowej nr (...) (...), który został oddany do użytku w dniu 23 maja 1990 roku. Wspomniane urządzenia elektroenergetyczne zostały wybudowane na podstawie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli. Linia była budowana na zlecenie Zakładu (...) przez firmę (...). Budowa odbyła się w ramach kapitalnego (...).

Wspomniany odcinek linii (...)wybudowany został na podstawie „Planu projektowanej przebudowy urządzeń elektroenergetycznych w miejscowości Ś.” i przyłączony do sieci w dniu 23 maja 1990 roku. Tego dnia sporządzony został „Protokół ze sprawdzenia zgłoszonych do przyłączenia do sieci urządzeń elektrycznych” sporządzony na okoliczność remontu kapitalnego linii (...)we wsi Ś.. Jak wynika z protokołu odbiorowi podlegała między innymi budowa linii (...) (...) długości 244m z montażem pięciu słupów oraz stacji transformatorowej (...).

Rzeczywisty przebieg linii różnił się od zaprojektowanego – przy słupie potrójnym na działce (...) projektowana linia odbiega o ok. 2 metry od realizacji, zaś na końcu działki, przy słupie pojedynczym, praktycznie się zbiega /rozbieżność wynosi ok. 0,5 m. Po 1990 roku przebieg linii nie uległ zmianie.

Nowopowstała linia (...)od dnia 23 maja 1990 roku stanowiła własność i była eksploatowana przez Zakład (...).

Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w B. powstało w 1989 roku. Na podstawie zarządzenia (...) O. (...) (...)z dnia 9 lipca 1993 roku podzielono Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w B. i przekształcono je w jednoosobową spółkę (...)pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w B.. W treści § 3 zarządzenia wskazano, że nowopowstała spółka wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki Zakładu (...) w B. oraz wchodzi we wszystkie prawa majątkowe i niemajątkowe.

Na podstawie umowy aportowego zbycia przedsiębiorstwa sporządzonej w formie aktu notarialnego w dniu 30 czerwca 2007 roku w/w urządzenia elektroenergetyczne na podstawie art. 551 k.c. i n. nabyła (...) SP. z o. o. w B.. W treści umowy aportowej wskazano, że przedmiotem wkładu niepieniężnego jest przedsiębiorstwo, na które składają się w szczególność „wszelkie przysługujące Zakładowi (...) S.A. z siedzibą w B. uprawnienia i zobowiązania z tytułu użytkowania i służebności związane z ich wykonywaniem (...) służebności gruntowe, w tym służebności polegające na zapewnieniu dostępu do urządzeń służących do doprowadzania prądu elektrycznego, prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy, służebności oraz użyczenia nieruchomości lub ruchomości związanych z prowadzeniem Zakładu (...) S.A. z siedzibą w B. (...) (...). Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w (...) z dnia 11 września 2008 roku (...) Sp. z o.o. zmieniła firmę na (...) Sp. z o.o. Natomiast na podstawie uchwał z dnia 16 sierpnia 2010 roku doszło do połączenia przez przejęcie, na mocy art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. spółki (...) Sp. z o.o. z (...) S.A. z siedzibą w L.. (...) S.A. w L. wstąpiła z mocy prawa (art. 494 k.s.h.) we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej tj. (...) Sp. z o.o.

Od momentu wybudowania urządzeń elektroenergetycznych na działce nr (...) pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego (zarówno wnioskodawca, jak i jego poprzednicy prawni) bez żadnych przeszkód dokonywali konserwacji słupów oraz linii, przeprowadzali przeglądy i niezbędne naprawy, wchodząc na teren nieruchomości i wjeżdżając odpowiednim sprzętem. Od momentu posadowienia i uruchomienia, tj. od dnia 23 maja 1990 roku do chwili obecnej linią (...)płyne prąd elektryczny, natomiast linia nn (...)nie jest użytkowana. Po 1990 roku linia była poddawana konserwacji, co 5 lat dokonywano przeglądów, prowadzono wycinkę drzew. Linia cały czas była czynna, jej umiejscowienie nie uległo zmianie.

W dniu 10 maja 2013 roku T. i D. małżonkowie G. wnieśli do Sądu Rejonowego w (...) pozew przeciwko (...) S.A. w B. o ochronę własności i zapłatę, w którym domagali się usunięcia lub przebudowy urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na działce nr (...).

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy wskazał, że wniosek w zasadniczej części zasługuje na uwzględnienie. Oddalenie wniosku dotyczyło bowiem wyłącznie żądania stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu w części dotyczącej przebiegu linii (...), w zakresie którego to żądania pełnomocnik wnioskodawcy cofnął

wniosek, niemniej jednak uczestnicy nie wyrazili zgody, co w konsekwencji uniemożliwiło umorzenie postępowania w tym zakresie.

Sąd Rejonowy wskazał, że konstrukcja prawna służebności przesyłu została wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008 r. w art. 305¹ – 305⁴ k.c. Intencją wprowadzenia tych przepisów było potwierdzenie dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej, pozwalającej przedsiębiorcy na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych (służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu).

Rozróżnić zatem należy dwie konstrukcje: służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu (przed 3 sierpnia 2008 r.) i służebność przesyłu. Treść ich jest analogiczna, a jedyną odmiennością jest ich podstawa prawna. Przesłankami w obu wypadkach są: samoistne posiadanie służebności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu bądź służebności przesyłu oraz upływ oznaczonego w ustawie czasu, czyli 20 lub 30 lat (do dnia 1 października 1990 roku było to odpowiednio 10 i 20 lat) w zależności od tego, czy posiadacz służebności był w dobrej, czy w złej wierze, przy czym dla ustalenia tej drugiej przesłanki znaczenie ma nie wiedza posiadacza o tym, kto jest właścicielem obciążonej nieruchomości, ale jego przekonanie co do tego, czy przysługuje mu wykonywane prawo (wyrok SN z 19 maja 2004 r., III CSK 496/02).

W tym kontekście Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że właścicielem nieruchomości obciążonej do dnia 28 września 2012 roku był Skarb Państwa. Okoliczność ta nie wyłącza jednak możliwości stwierdzenia, iż doszło do zasiedzenia służebności, mimo iż urządzenia przesyłowe pierwotnie należały do przedsiębiorstwa państwowego. Podał, że z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak automatycznie przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy - dopiero w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) uregulowano, że: „grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność Państwa reguluje odrębna ustawa”.

Sąd I instancji wskazał też, że linia (...)wybudowana została dnia 23 maja 1990 roku, a zatem od samego początku stanowiła własność państwowej osoby prawnej - Zakładu (...). Odwołując do orzecznictwa Sądu Najwyższego, Sąd Rejonowy podał, że dopuszczenie przedsiębiorstwa państwowego energetycznego do korzystania z obszarów państwowego gospodarstwa rolnego od czasu zmiany art. 128 k.c. mogło tworzyć skutki prawne w zakresie prawa rzeczowego, a w szczególności prowadzić do powstania służebności (postanowienie SN z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie III CZP 93/11, a także wyrok z dnia 3 kwietnia 2009 r., II CSK 493/08), w którym stwierdzono, że od dnia 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe może zasiedzieć służebność należącą także do Skarbu Państwa, w którego imieniu wykonywało do dnia 31 stycznia 1989 r. władztwo nad mieniem -dopuszczono tu możliwość zasiedzenia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo państwowe od dnia 1 lutego 1989 r. (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CSK 319/09).

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że za początek biegu terminu zasiedzenia w sprawie przyjąć należy dzień 1 października 1990 roku, zaś okres biegu zasiedzenia (w tym przypadku 20 – letni), w myśl zasady wyrażonej w art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny, należy skrócić o okres od wybudowania linii, tj. 23 maja 1990 r. do dnia uchylecia art. 177 k.c.(1 października 1990 r. Uwzględniając powyższe Sąd I instancji stwierdził, że poprzednik prawny wnioskodawcy, tj. Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...), od dnia 23 maja 1990

roku był właścicielem urządzeń elektroenergetycznych linii (...) (...) oraz samoistnym posiadaczem służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji podał, iż na terenie nieruchomości stanowiącej aktualnie własność T. i D. małżonków G. posadowione są trwałe i widoczne urządzenia przesyłowe w postaci słupów i linii energetycznej. Od momentu ich wybudowania były one konserwowane, przeprowadzano ich napraw i przeglądów, wchodząc na teren nieruchomości i wjeżdżając odpowiednim sprzętem. Od momentu posadowienia i uruchomienia do chwili obecnej linią (...) dostarczana jest energia elektryczna, linia poddawana jest systematycznie konserwacji, okresowym przeglądom, prowadzona jest wycinka drzew. Nieodpłatne korzystanie z urządzeń w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu trwa w niezmienionej formie od dnia 23 maja 1990 roku.

Ponadto Sąd I instancji uznał, poprzednik prawny wnioskodawcy Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) pozostawał w dobrej wierze w zakresie korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. W tym kontekście wskazał, że w inwestycja polegająca na budowie sieci elektroenergetycznej na nieruchomości wnioskodawcy była prowadzona jako skutek ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1954 r., Nr 32, póź. 135 ze zm.). Obowiązujące wówczas regulacje prawne nie wymagały zgody właściciela nieruchomości, na której miały zostać postawione słupy energetyczne i miała przebiegać linia energetyczna. Ustawa ta stanowiła również podstawę do późniejszego korzystania z urządzeń elektroenergetycznych oraz ich konserwacji. Ponadto Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca w sposób należyty wykazał ciągłość posiadania służebności przez kolejnych właścicieli, poczynając od Przedsiębiorstwa Państwowego Zakładu (...) poprzez Zakład (...) S.A., (...) Sp. z o.o., aż do (...) SP. z o.o. Spełnione zatem zostały przesłanki z art. 176 k.c. W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy uznał, że termin zasiedzenia upłynął z dniem 23 maja 2010 i nie został on przerwany.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł o na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zaś o kosztach sądowych orzekł a podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych uznając, iż wydatkami z tytułu wynagrodzenia biegłych należało obciążyć w równym stopniu wnioskodawcę i uczestników T. i D. małżonków G..

Apelację od powyższego postanowienia wnieśli uczestnicy postępowania T. G. i D. G., zarzucając Sądowi Rejonowemu:

1) naruszenie prawa materialnego:

a) art. 172-178 k.c. w związku z art. 338 k.c. przez przyjęcie, że dzierżyciel jakim była wnioskodawczyni od 23.05.1990 r. do 12.07.1993 r. mogła zasiedzieć jako posiadacz samoistny,

b) art. 172 § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie, wskutek czego Sąd uwzględnił rozstrzygając postępowanie, że wniosek jest w całości uzasadniony, pomimo faktu nie spełnienia przesłanek niezbędnych do zasiedzenia służebności przesyłu,

c) art 177 k.c. w związku z art. 292 zdanie drugie i art.172 k.c. (od dnia 01.10.1990 r. przestał obowiązywać art.177 k.c.) przez nie przyjęcie, że w okresie od dnia 23.05.1990 r. do dnia 12.07.1993 r. niemożliwe było nabycie przez zasiedzenie własności tej nieruchomości, ani obciążających ją służebności gruntowych, ponieważ należały do Skarbu Państwa. Państwowe osoby prawne w przedsiębiorstwa państwowe tj. Zakład (...) w B., poprzednik prawny pozwanej, wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa .

d) art. 6 k.c. w zw. z art. 143 k.c. w zw. z art. 42 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 12.07.1984 r. o planowaniu przestrzennym (jednolity tekst ustawy DZ.U. Nr. 17 z 1989 r. poz. 99) w zw. z art.21 ust. 1 i 3 oraz art. 29 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 04.10.1974 r.- Prawo Budowlane (Dz.U.nr. 38 , poz. 229) przez nie przyjęcie przez Sąd, iż dobra wiara powinna wynikać z faktu wykazania otrzymania przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni, Zakład (...) w B., decyzji administracyjnej ustalenia lokalizacji budowy linii energetycznej (...)i decyzji administracyjnej w sprawie zatwierdzenia planu realizacyjnego i udzielenia pozwolenia na budowę linii energetycznej (...)przebiegającą przez

działkę o nr (...) - przed podziałem (podział w 1998 r. na działki o nr (...)) - legalności pobudowania linii energetycznej (...),

e) art. 7 k.c. poprzez ich niewłaściwą wykładnię i uznanie pomimo ustaleń przez Sąd obalenia przez uczestników postępowania dobrej wiary wnioskodawczyni, iż wnioskodawca pozostaje w dobrej wierze:

- pomimo znacznej zmiany przebiegu trasy linii energetycznej (...) o 30 m na działce o nr geodezyjnym (...) (przed podziałem w 1998 r.),
- brak wyrażenia zgody na piśmie budowy linii (...) przez poprzedników prawnych uczestników postępowania,
- brak pozwoleń wymaganych przepisami prawa w formie decyzji ustalenia lokalizacji inwestycji budowy linii energetycznej (...) i decyzji w sprawie zatwierdzenia planu realizacyjnego i udzielenia pozwolenia na budowę linii energetycznej (...),
- brak poinwentaryzacyjnej mapy geodezyjnej po zakończeniu budowy linii energetycznej wymaganej przepisami prawa dokumentującą trasę przebiegu linii (...),
- brak decyzji lub umowy w formie aktu notarialnego przeniesienia posiadania przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni tj. Skarb Państwa urządzeń energetycznych znajdujących się na działce o nr (...) obręb Ś.,
- brak dokumentacji przyjęcia do eksploatacji linii energetycznej (...), wymaganej przepisami prawa, na działce o nr (...) obręb Ś. tj. (protokołu odbioru technicznego, protokołu odbioru etapowego, protokołu pomiaru oporności uziemia, dziennika budowy, mapy geodezyjnej powykonawczej wraz z uzgodnieniami Zakładu (...), dowodu przyjęcia na ewidencję środków trwałych, zgłoszenia gotowości do odbioru i oświadczenie o zakończeniu robót, zezwolenia na załączenie pod napięcie urządzeń po odbiorze technicznym),

2) naruszenie prawa procesowego, tj.:

a) art. 366 k.p.c. polegające na nieuwzględnieniu powagi rzeczy osądzonej, poprzez niewzięcie pod uwagę prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w (...) z dnia 17.10.2013 r. sygn. akt II Ca 475/13, w którym wydane zostało orzeczenie między tymi samymi stronami i powaga rzeczy osądzonej rozciąga się również na zawarte w uzasadnieniu motywy rozstrzygnięcia, które mają znaczenie dla ustalenia zakresu mocy wiążącej i powagi rzeczy osądzonej prawomocnego orzeczenia, które w uzasadnieniu określiło początek terminu zasiedzenia przez poprzedników prawnych wnioskodawczym od momentu powstania nowych zakładów energetycznych, a więc od momentu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną tj. od dnia 12.07.1993 r.,

b) art. 227 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez Sąd Rejonowy w (...) granic swobodnej oceny dowodów i domniemania wiarygodności oraz mocy dowodowej. Dowody przedstawione przez wnioskodawczynię w postaci niezatwierdzonego projektu przez organ administracyjny, brak zgody poprzedników prawnych uczestników postępowania na budowę linii energetycznej, brak decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji budowy linii energetycznej (...), brak decyzji pozwolenia na budowę linii energetycznej (...), brak przeniesienia posiadania poprzednikom prawnym wnioskodawczym przez Skarb Państwa urządzeń energetycznych znajdujących się na działce uczestników postępowania o nr (...) znacząca zmiana przebiegu trasy linii energetycznej c 30 m - zgodnie z przyjętą linią orzecznictwem SN jest to zła wiara. Nieuwzględnienie wniosków dowodowych uczestników postępowania, a w szczególności powołania biegłego z zakresu elektroenergetyki zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w (...) z dnia 21.01.2015 r., pomimo braku przesłanek pozwalających na pominięcie dowodów, o jakich mowa w art. 217 § 2 k.p.c., oraz nierozważenia w sposób wszechstronny tych dowodów w zestawieniu z pozostałym materiałem procesowym zawartym w aktach sprawy, w szczególności twierdzenia uczestników postępowania,

c) art. 230 k.p.c.; art. 228 § 1 k.p.c. przez pominięcie powszechnie znanych faktów dotyczących konieczności posiadania przez poprzedników prawnych Zakład (...) w B. (będący profesjonalistą) decyzji o ustaleniu lokalizacji

inwestycji, decyzji pozwolenia budowlanego na budowę linii energetycznej (...)na działce o nr (...) obręb Ś. jako warunek legalności budowy i pozostawania w dobrej wierze,

d) art. 328 § 2 k.p.c. przez niedokonanie oceny i interpretacji materiału dowodowego braku nabycia - przeniesienia posiadania przez poprzedników prawnych wnioskodawczyni od Skarbu Państwa decyzją lub aktem notarialnym urzędzeń energetycznych znajdujących się na działce o nr (...) (przed podziałem w 1998 r.).

Mając na względzie powyższe, apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Olecku do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem kosztach instancji odwoławczej, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, wnioskodawca (...) S.A. z siedzibą w L. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od uczestników postępowania na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania Agencja Nieruchomości Rolnych wniósł o uwzględnienie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację uczestników postępowania uznać należy za niezasadną.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie i na podstawie tych ustaleń wywiódł słuszne wnioski, które legły u podstaw zaskarżonego orzeczenia, ustalenia te Sąd Odwoławczy uznaje za własne. Także wywód prawny dokonany przez Sąd Rejonowy jest trafny.

Za chybiony przede wszystkim trzeba uznać zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. (który w niniejszej sprawie winien być rozpoznawany w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), którego strona skarżąca upatruje w dokonaniu przez Sąd Rejonowy ustaleń stanu faktycznego w sposób dowolny, co doprowadziło do popełnienia błędów w tych ustaleniach.

Dokonana przez Sąd I instancji w przedmiotowej sprawie ocena zgromadzonego materiału dowodowego została dokonana w sposób zgodny z treścią art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., co znalazło swój wyraz w należyтым uzasadnieniu wyroku (art. 328 § 2 k.p.c.). Zaznaczyć należy przy tym, że zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. byłby skuteczny wówczas, gdyby skarżący wykazali uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05, LEX nr 172176). Ocena mocy i wiarygodności dowodów, przeprowadzona w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia, mogłaby być skutecznie podważona w postępowaniu odwoławczym tylko wówczas, gdyby wykazano, że zawiera ona błędy logiczne, wewnętrzne sprzeczności, jest niepełna, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych itp.

Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżących odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (por. Sąd Najwyższy m. in. w orzeczeniach z dnia: 23 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 970/00, LEX nr 52753, z 12 kwietnia 2001 r., sygn. akt II CKN 588/99, LEX nr 52347, z 10 stycznia 2002 r., sygn. akt II CKN 572/99, LEX nr 53136).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, uznać należy, że podnoszone przez stronę apelującą zarzuty stanowią jedynie polemikę ze stanowiskiem przyjętym przez Sąd Rejonowy. Strona skarżąca nie wskazała żadnych merytorycznych uwag, które pozwoliłyby dowieść, że Sąd I instancji dokonał błędnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, a tym bardziej, że zawiera błędy logiczne, wewnętrzne

sprzeczności, bądź jest niepełna. Przedstawiona w apelacji bogata linia orzecznicza w żadnym stopniu nie podważa powyższej oceny.

Przede wszystkim uznać należy, że Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy i właściwy ocenił i oparł się na opiniach złożonych przez biegłych sądowych R. W. oraz K. B., którzy dysponowali wiadomościami specjalnymi, co do okoliczności ściśle związanych z przedmiotem sprawy. Sąd Okręgowy nie podziela zarzutów skarżących, aby opinia sporządzona przez biegłego sądowego K. B. winna być oceniana wyłącznie na podstawie posiadanej przez niego specjalizacji, z pominięciem posiadanej przez niego wiedzy, doświadczenia, jak też sposobu motywowania wniosków w niej zawartych. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy uzasadnił, jakie kryteria miał na uwadze dokonując oceny opinii w/w biegłego sądowego oraz dlatego uznał ją za wiarygodną. W sposób wyczerpujący odniósł się do wszelkich wniosków, zawartych w opinii. Skarżący nie przedstawili przy tym żadnych obiektywnych argumentów podważających wartość tej opinii. W konsekwencji Sąd Okręgowy podzielił również ocenę opinii biegłego K. B. dokonaną przez Sąd Rejonowy, uznając ją za wiarygodną.

Zanim Sąd Okręgowy odniesie się do zarzutów apelacyjnych, wpierw trzeba wyjaśnić (co zresztą uczynił i Sąd Rejonowy w swym uzasadnieniu), że konstrukcja prawna służebności przesyłu została wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008 r. w art. 305¹ - 305⁴ k.c. Przepisy te ukształtowane zostały z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która konsekwentnie przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej. Kluczowe znaczenie dla ukształtowania się tego poglądu miały uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 73/02 (OSNC 2003, nr 11, poz. 142) oraz z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (Biul. SN 2008, nr 10, s. 7). Przyjęto w nich, że możliwe jest nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej o cechach odpowiadających służebności przesyłu, uregulowanej następnie w art. 305¹ - 305⁴ k.c.

Doktryna posługując się terminem „służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu” dopuszczała możliwość jej nabycia przez zasiedzenie na rzecz przedsiębiorcy. Stanowisko to było zgodnie podzielane w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011, nr 12, poz. 129, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715, oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, LEX nr 1218185, z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, LEX nr 1212828 oraz z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, B. (...), nr 11).

W konsekwencji – jak zaakcentował to również Sąd I instancji – w odniesieniu do służebności przesyłu wyraźnie oddzielić należy od siebie dwie konstrukcje: służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu (która mogła zostać nabyta przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r.) oraz służebności przesyłu. Oba te prawa posiadają analogiczną treść oraz pełnią te same funkcje, nie oznacza to jednak, by można było je utożsamiać. Odmienna jest przede wszystkim ich podstawa prawna (art. 145 i art. 292 k.c.). Podkreślić przy tym należy, że zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu możliwe było przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a z kolei stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu możliwe jest przy uwzględnieniu pełnego stanu faktycznego istniejącego na nieruchomości przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwała SN z dnia 22 maja 2013 r., III. CZP. 18/13).

Przesłankami obu w/w praw są: samoistne posiadanie służebności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu bądź służebności przesyłu oraz upływ oznaczonego w ustawie czasu, czyli 20 lub 30 lat (do dnia 1 października 1990 roku były to okresy 10 i 20 lat), w zależności od tego, czy posiadacz służebności był w dobrej, czy złej wierze (art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c.), przy czym dla ustalenia tej drugiej przesłanki ma znaczenie nie wiedza posiadacza o tym, kto jest właścicielem obciążonej nieruchomości, ale jego przekonanie co do tego, czy przysługuje mu wykonywane prawo (por. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 maja 2004 r., III CSK 496/02, LEX nr 152776).

W realiach rozpoznawanej sprawy w pierwszej kolejności ocenie winien pozostać poddany zarzut apelacji sprowadzający się do twierdzenia uczestników postępowania o braku możliwości zaliczenia do okresu zasiedzenia okresu w jakim poprzednik prawny wnioskodawcy władał linią energetyczną do czasu zmiany przepisu art. 128 k.c. i tym samym nie doszło do zasiedzenia tej służebności.

Z przyjętych przez Sąd Okręgowy za Sądem I instancji ustaleń stanu faktycznego (co należy podkreślić, nie negowanego przez skarżących) nie wynika, by posiadanie służebności urządzeń energetycznych szczegółowo opisanych we wniosku było kiedykolwiek przerwane (przemawia za tym również domniemanie ciągłości posiadania - art. 340 k.c.). Uczestnicy postępowania nie wykazali w żaden sposób ewentualnych innych dat rozpoczęcia przez poprzedników prawnych wnioskodawcy posiadania służebności na swoich nieruchomościach. Dodać też należy, że zdaniem Sądu Okręgowego, wnioskodawca wykazał za pomocą przedłożonych przez siebie dokumentów swoje następstwo prawne po Skarbie Państwa, a następnie po kolejnych jego następcach, tj. Zakładzie (...) (w dniu 1 lutego 1989 r.), Zakładzie (...) S.A. (w dniu 12 lipca 1993 r.), (...) Sp. z o.o. (w dniu 30 czerwca 2007 r.), (...) S.A. z siedzibą w L. (w dniu 31 sierpnia 2010 r.).

Podkreślenia wymaga też, że w przypadku przedsiębiorstwa państwowego następstwo prawne wynika z art. 5 ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, a w przypadku kolejnych następców następstwo prawne wynika z art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. i z art. 494 § 1 k.s.h. Następstwo to za każdym razem miało charakter sukcesji uniwersalnej, a więc wiązało się z przeniesieniem ogółu praw (art. 55² k.c., do których należy zaliczyć również posiadanie służebności, art. 55¹ k.c.) i obowiązków z poprzednika prawnego na następcę (lub było tylko zmianą nazwy). Dlatego zbędnym byłoby wymaganie, by dla wykazania przeniesienia posiadania służebności na wnioskodawcę z jego poprzedników prawnych konieczne byłoby wskazanie tej służebności w wykazie przejmowanego majątku przez kolejnych poprzedników i wreszcie przez samego wnioskodawcę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CSK 252/13, LEX nr 1467210). Zatem należy przyjąć, że wnioskodawcy jako kolejnemu następcy prawnemu Skarbu Państwa pod tytułem ogólnym przysługuje w chwili obecnej służebność, która ze względu na datę upływu terminu jej nabycia przez zasiedzenie, należy uznać za służebność przesyłu bądź też służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Nie można również zapomnieć, że do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), tj. do dnia 1 lutego 1989 r., obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej, zgodnie z którą Państwo było jedynym właścicielem całego mienia państwowego, niezależnie od tego, w czym zarządzie mienie to się znajdowało. W konsekwencji Państwu przysługiwały także uprawnienia właścicielskie co do mienia pozostającego w zarządzie przedsiębiorstw państwowych, a więc odrębnych od Skarbu Państwa osób prawnych (zob. art. 2 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych, jedn. tekst: Dz. U. z 1960 r. Nr 18, poz. 111, a następnie art. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych, Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie dominował wówczas pogląd, że państwowym osobom prawnym przysługuje względem przydzielonych im części mienia ogólnonarodowego szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, określane zazwyczaj jako prawo zarządu lub prawo do tzw. zarządu operatywnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1966 r., I CR 80/66, uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 7 listopada 1980 r., III CZP 2/80, OSNCP 1981, nr 4, poz. 47 i z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91 oraz uchwałę z dnia 27 czerwca 1984 r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, nr 1, poz. 11, a także sprzed wejścia w życie kodeksu cywilnego uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961 r., I CO 20/61). Państwowe osoby prawne nie miały jednak żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić Państwu. Tak rozumianą zasadę jednolitej własności państwowej odnoszono też do posiadania, co oznaczało, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy pozostających w zarządzie państwowych osób prawnych. Z tej przyczyny skutki związane z samoistnym posiadaniem nieruchomości przez państwowe osoby prawne mogły powstać jedynie na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli zatem nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była własnością

państwową, jej zasiedzenie – w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 172 k.c. – mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Dotyczyło to także zasiedzenia służebności gruntowej, jeżeli posiadaczem tej służebności była państwowa osoba prawna (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1, poz. 15, z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10 i z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11 oraz wyrok z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09).

Godzi się również zauważyć, w okresie obowiązywania art. 128 k.c., zasiedzenie własności, odpowiednio służebności, przez przedsiębiorstwo państwowe na swoją rzecz, było niedopuszczalne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13). Możliwe było natomiast nabycie przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia służebności o treści zbliżonej do służebności przesyłu, jeżeli z nieruchomości niestanowiącej własności Skarbu Państwa korzystało przedsiębiorstwo państwowe w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu.

Uwzględniając powyższe, nie można podzielić poglądu skarżących, aby budowa urządzeń energetycznych wymagała wydania decyzji administracyjnych. Przypomnieć bowiem należy, iż urządzenia szczegółowo opisane we wniosku zostały zlokalizowane na działce poprzednika prawnego wnioskodawcy w poprzedniej formacji ustrojowej w warunkach obowiązywania zasady jedności mienia ogólnonarodowego wyrażonej w art. 128 k.c. Zgodnie z tą zasadą własność ogólnonarodowa (państwowa) była jedna i przysługiwała niepodzielnie Państwu, zaś uprawnienia płynące z własności państwowej wykonywały w imieniu własnym państwowe osoby prawne w granicach swej zdolności prawnej. Stąd też gdyby istniały decyzje wywłaszczeniowe, nie mogłyby obejmować nieruchomości stanowiących wówczas własność Państwa, gdyż własność państwowa nie mogła być przedmiotem wywłaszczenia na rzecz Państwa.

Należy również zauważyć, że o ile w okresie obowiązywania art. 177 k.c. wyłączona była możliwość zasiedzenia nieruchomości (odpowiednio - służebności gruntowej) Skarbu Państwa, o tyle nie było regulacji wyłączającej generalnie możliwość kwestionowania posiadania nieruchomości (odpowiednio - służebności gruntowej) prywatnej przez Skarb Państwa.

Jak już wcześniej wskazano, przyjmuje się, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty.

W myśl art. 176 § 1 k.c. doliczenie okresu posiadania poprzednika dopuszczalne jest jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Przepis ten ma brzmienie uniwersalne i dotyczy doliczenia okresu posiadania poprzednika w odniesieniu do wszystkich przypadków. Jeśli zatem aktualnie służebność przesyłu posiada przedsiębiorca energetyczny, który powstał w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, to nie musi doliczać czasu posiadania nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności przez przedsiębiorstwo państwowe po 1 lutym 1989 r., ponieważ zgodnie z zasadą kontynuacji rządzącej przekształceniem osób prawnych, przedsiębiorca energetyczny i przedsiębiorstwo państwowe to ten sam podmiot prawa. Natomiast jego poprzednikiem w posiadaniu był Skarb Państwa. Zgodnie bowiem z zasadą jednolitego funduszu własności państwowej (art. 128 k.c.) do dnia 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe, choć miały samodzielność prawną względem Skarbu Państwa (były osobami prawnymi), to, jak wskazano, zarządzały mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Teoria ta obejmowała też posiadanie, a w konsekwencji to Skarb Państwa należało uznać za posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, podczas gdy przedsiębiorstwo państwowe było tylko dzierżycielem. Zgodnie zatem z art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa (jako poprzednika w posiadaniu), o ile zostaną spełnione wskazane w tym przepisie przesłanki. Dotyczy to przede wszystkim obowiązku udowodnienia przez przedsiębiorcę energetycznego, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz jego lub jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12, LEX nr 1360293).

Uwzględniając powyższe, Sąd Okręgowy uznał za niezasadny zarzut skarżących, aby termin zasiedzenia służebności wnioskodawcy należało liczyć od dnia 12 lipca 1993 r. (chwili uzyskania przez poprzednika prawnego wnioskodawcy osobowości prawnej). Z ustaleń wynika, że przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w B. z siedzibą w B. uległo w dniu 12 lipca 1993 r. przekształceniu w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa oraz zarządzenia (...) / O. / (...) Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. i ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r. Nr 51, poz. 298 z późn. zm.). Stosownie do art. 8 tej ostatniej ustawy, spółka powołana w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pozostawała jednoosobową spółką Skarbu Państwa do chwili udostępnienia akcji osobom trzecim, wstępowała we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa, a ponadto przechodziły na nią, z mocy ustawy, uprawnienia i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa wynikające z decyzji administracyjnych. W konsekwencji stwierdzić należy, że (...) Sp. z o. o. z siedzibą w B. będąca następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w B. z siedzibą w B., a następnie (...) S.A. w L., weszła zatem w jego sytuację prawną (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSNC 1992, Nr 11, poz. 200 i uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CSK 319/09, OSNC-ZD 2011, Nr 3, poz. 36). W świetle powyższych rozważań zarzut naruszenia art. 172 § 2 i art. 176 § 1 k.c. nie jest uzasadniony, albowiem okres posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe służebności gruntowej podobnej do przesyłu podlegał doliczeniu do okresu posiadania tej służebności przez wnioskodawcę.

W kontekście powyższych uwag warto jest też wskazać, że linie przesyłowe i słupy były nieodzowne dla działalności związanej z dostarczaniem energii, stąd jeśli wchodziły pierwotnie w skład przedsiębiorstwa państwowego i stanowiły majątek Skarbu Państwa, to z chwilą uwłaszczenia przekształciły się w majątek państwowej osoby prawnej. Wraz z tymi liniami przesyłowymi w skład uwłaszczanego przedsiębiorstwa wchodziły również stany faktyczne w postaci posiadania. Dodatkowo należy podnieść, iż przedsiębiorstwo jest traktowane w obrocie prawnym jako całość. W skład przedsiębiorstwa przesyłowego wchodzi zarówno nieruchomości, jak i sieci oraz inne urządzenia przesyłowe. Linie energetyczne stanowią zatem składnik przedsiębiorstwa i stają się elementem połączonego z nim systemu sieci, mają więc oczywisty funkcjonalny związek z innymi urządzeniami tej samej sieci, posadzionymi na innej nieruchomości, bez względu na jej lokalizację względem nieruchomości obciążonej. Zbycie przedsiębiorstwa dotyczy co do zasady wszystkich jego składników, bez potrzeby zawierania odrębnych umów w zakresie poszczególnych elementów składowych, w tym służebności przesyłu. Potwierdza to regulacja art. 305³ § 1 k.c., stanowiącego, że służebność przesyłu przechodzi na nabywcę przedsiębiorstwa lub nabywcę urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. Jest to nabycie z mocy prawa wraz z przedsiębiorstwem. Jeśli taki skutek następuje nawet w przypadku czynności prawnych, to tym bardziej należy go przyjmować w razie sukcesji uniwersalnej jaką jest uwłaszczenie państwowych osób prawnych w 1990 r. Sukcesja prawna przedsiębiorstw państwowych nie zmierzała w swej istocie do pogorszenia warunków ich funkcjonowania w porównaniu z tymi sprzed uwłaszczenia.

Wskazać także należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09 nie zanegował możliwości nabycia przez zasiedzenie w okresie przed 1 października 1989 r. prawa odpowiadającego treścią służebności przesyłu przez Skarb Państwa, w którego jednolitej strukturze sprawując zarząd wydzieloną częścią mienia państwowego działały przedsiębiorstwa państwowe. Wskazał jedynie, że nie następowało to na rzecz przedsiębiorstwa państwowego, lecz do jednolitego funduszu własności państwowej. Taką możliwość Sąd Najwyższy dopuścił też w innych orzeczeniach (por. m.in. wyrok z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, uchwała z dnia 23 października 2009 r., III CZP 70/09).

Z powyższych względów należy przyjąć, że jeśli przed dniem 1 lutego 1989 r. zrealizowały się przesłanki pozwalające na stwierdzenie zasiedzenia tej służebności, zwłaszcza gdy upłynął stosowny okres posiadania, służebność tę nabywał Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08 i z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09). Jeżeli zaś do tego nie doszło, a po dniu 1

lutego 1989 r. utrzymywał się na nieruchomości niepaństwowej dotychczasowy stan faktyczny, po upływie stosownego czasu, determinowanego dobrą lub złą wiarą posiadacza służebności, możliwe było nabycie przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe lub jego następcę prawnego, służebności gruntowej podobnej do przesyłu, a po dniu 3 sierpnia 2008 r. - służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega bowiem doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (por. uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139).

W sprawie nie było przedmiotem sporu, że na przedmiotowej działce odcinek linii napowietrznej (...) O. – C., odgałęzienie od stacji transformatorowej nr (...)Ś. został oddany do użytku w dniu 23 maja 1990 r., a zatem w czasie, gdy nieruchomość uczestników postępowania stanowiła własność Skarbu Państwa. Z uwagi za zasadę jednolitej własności państwowej, wyrażoną w obowiązującym wtedy art. 128 § k.c. („socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje niepodzielnie Państwu”), także urządzenia przesyłowe stanowiły własność Skarbu Państwa.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie budzi również wątpliwości, iż objęcie w posiadanie mienia przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych nastąpiło w dobrej wierze. O długości okresu niezbędnego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia decyduje kwalifikacja charakteru jej posiadania przez przedsiębiorcę przesyłowego, a więc czy było to posiadanie w dobrej czy w złej wierze z uwzględnieniem domniemania prawnego wynikającego z art. 7 k.c. oraz skutków tego domniemania prawnego płynących z art. 234 k.p.c. Zgodnie z art. 7 k.c. jeżeli określone skutki prawne zależą od dobrej lub złej wiary, domniemywa się dobrą wiarę. Stosownie zaś do art. 234 k.p.c. domniemania ustanowione przez prawo (domniemania prawne) wiążą sąd; mogą być one jednak obalone, ilekroć ustawa tego nie wyłącza. W takiej więc sytuacji uczestnicy postępowania, kwestionujący istnienie tego domniemania, powinni je obalić za pomocą wszystkich możliwych środków dowodowych. Tymczasem, zdaniem Sądu Okręgowego, uczestnicy T. G. i D. G. nie podjęli w tym zakresie żadnych działań i nie obalili domniemania dobrej wiary po stronie wnioskodawcy. Nie wykazali oni złej wiary poprzednika prawnego wnioskodawcy w momencie objęcia przez niego w posiadanie służebności gruntowej podobnej do przesyłu (por. wyrok SN z dnia 9 marca 1967 r. II CR 340/66, OSPiKA 1967, Nr 11, poz. 262), a więc nie udowodnili, że przedsiębiorca przesyłowy wiedział o okolicznościach istotnych z punktu widzenia przepisu chroniącego jego dobrą wiarę, albo że jego niewiedza o tych okolicznościach była wynikiem jego niedbalstwa.

Zaznaczyć również należy, że w niniejszej sprawie dobrą wiarę wnioskodawcy należy wywodzić również z posadowienia urządzeń w trybie ustawy o elektryfikacji wsi i osiedli, która obowiązywała do dnia 10 kwietnia 1997 r. O tym, iż urządzenia elektroenergetyczne były budowane w ramach powszechnej elektryfikacji świadczą dołączone do wniosku dowody w postaci: projektu elektryfikacji z dnia 31 sierpnia 1964 r., zgłoszenie – zlecenie elektryfikacji z dnia 12 czerwca 1964 r., podstawy techniczno-prawne opracowania projektu z dnia 12 czerwca 1964 r. Fakt ten potwierdza orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23.09.2010 r., III CSK 319/09, w którym ten stwierdza po pierwsze, że posiadanie służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń posadowionych na nieruchomości przez przedsiębiorstwo energetyczne, może być uznane za posiadanie w dobrej wierze z chwilą jego objęcia, na podstawie przepisów ustawy o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli. Natomiast po drugie, iż dawniej do wykonywania służebności nie były wymagane żadne szczególne akty administracyjne i w przyjętej przez lata praktyce, zwłaszcza w początkowym okresie obowiązywania ustawy o elektryfikacji wsi i osiedli, nie przywiązywano wagi do wypełniania obowiązków o charakterze formalnym. Za wystarczające powinno się zatem uznać faktyczne wykonywanie uprawnień, wynikające z zastosowania w szczególności art. 1 ust. 1 oraz art. 4 ust. 1 i 2 powołanej ustawy, stanowiących o prawie osób reprezentujących przedsiębiorstwo energetyczne do wstępu, zaś obowiązku właścicieli i posiadaczy do umożliwienia tego wstępu i wykonania czynności na posesjach i w budynkach, dokonywania tam oględzin i pomiarów oraz wykonywania robót i zakładania urządzeń, jakich będzie wymagać powszechna elektryfikacja, stosownie do zarządzenia organu administracyjnego. Uwzględniając powyższe, nie można podzielić poglądu skarżących, aby budowa urządzeń energetycznych wymagała wydania decyzji administracyjnych legalizujących budowę linii elektroenergetycznych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, brak decyzji administracyjnych dotyczących zatwierdzenia planu realizacyjnego i udzielenia pozwolenia na budowę linii energetycznej, nie przemawia za złą wiarą wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych. W tym kontekście Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/13, iż „brak dokumentów wskazujących na posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości wprawdzie ułatwia przypisanie złej wiary posiadaczowi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08), ale sam przez się nie może decydować o jego złej wierze, jeżeli nie przemawiają za tym dodatkowe okoliczności, w szczególności, jeśli nieruchomość na której były umieszczane urządzenia elektroenergetyczne (słupy, linie trakcyjne), była w tamtym czasie własnością państwową i własność państwową reprezentował także podmiot, który te urządzenia instalował (...) Wymaganie decyzji administracyjnych lub umów i uzależnianie od tego posiadania tytułu prawnego do nieruchomości mogłoby dotyczyć okresu znacznie późniejszego, zwłaszcza po konstytucyjnym i ustawowym zniesieniu zasady jedności własności państwowej”.

W świetle powyższego stwierdzić należy, że za zachowaniem poprzedników prawnych wnioskodawcy przemawia więc dobra wiara, która jest ustawowo domniemana (art. 7 k.c.), więc twierdzenie o złej wierze w chwili objęcia w posiadanie nieruchomości należącej obecnie do uczestników postępowania powinno zostać wnioskodawcy dowiedzione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08). Taki dowód w sprawie nie został jednak przeprowadzony.

Istotne znaczenie ma także regulacja zawarta w art. 9 i 10 powoływanej już ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, przewidująca rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia z chwilą wejścia w życie ustawy (1 października 1990 r.) oraz możliwość skrócenia okresów zasiedzenia o czas uprzedniego posiadania, lecz nie więcej niż o połowę, z uwzględnieniem na podstawie art. 176 k.c. posiadania wykonywanego przez poprzednika w czasie trwania zakazu z art. 177 k.c. Przedsiębiorstwa państwowe, korzystając z nieruchomości w zakresie niezbędnym dla budowy i eksploatacji linii elektroenergetycznej wykonywały jedynie uprawnienia należące do sfery zarządu powierzonym mieniem państwowym na nieruchomości, będącej w zarządzie (lub władztwie o innym charakterze) innej jednostki państwowej. Konsekwentnie wyłączona jest zatem możliwość przyjęcia, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe lub państwową osobę prawną - do czasu przyznania im samodzielnych praw podmiotowych - mogło doprowadzić do nabycia przez nie służebności na nieruchomościach państwowych w drodze zasiedzenia i odpowiednio do zaliczenia go do okresu zasiedzenia (z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 10 lipca 2013 r. V CSK 320/12). W tych warunkach Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż długość terminu, zgodnie z brzmieniem art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. dla posiadacza w dobrej wierze w ustalonym stanie faktycznym wynosi 20 lat.

Na nieuwzględnienie zasługiwał również zarzut apelujących dotyczący naruszenia art. 366 k.p.c. Zauważyć należy, że res iudicata, o której mowa w tym przepisie, zachodzi w sytuacji, gdy kumulatywnie ma miejsce zarówno tożsamość stron występujących w postępowaniu uprzednio zakończonym, jak i tożsamość podstawy sporu, czyli tego, co faktycznie i prawnie stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 67/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 73). Orzeczenie, na które powołują się skarżący w niniejszej sprawie nie ma żadnego wpływu na przedmiotowe postępowanie, gdyż zapadł w sprawie dotyczącej innej nieruchomości i innych urządzeń elektroenergetycznych, w której rozstrzygane było inne roszczenie, rozstrzygane w innym trybie. Dodatkowo należy podkreślić, że postępowanie prowadzone przez Sąd Okręgowy w Białymstoku sygn. akt II Ca 475/13 dotyczyło zapłaty za bezumowne korzystanie. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd Rejonowy, nie był związany ustaleniami poczynionymi w wyżej wskazanym orzeczeniu.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy oddalił apelację na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 520 § 2 k.p.c., na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawcy ustalone na podstawie § 7 pkt 3 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSO Cezary Olszewski SSO Antoni Czeszkiewicz